

Londen' van hoofdstuk 3) en in deel 7 (in de paragraaf 'Zwitserse Weg' van hoofdstuk 7 en de paragraaf 'Val van het Naziregime?' van hoofdstuk 9). Wij vatten dat alles samen.

Toen Visser 't Hooft in mei '42 in Genève teruggekeerd was met de opdracht, het wederzijds 'geestelijk contact' tussen de regering en bezet Nederland zoveel mogelijk te bevorderen, kwam hem daar in juni mej. H. Ch. Kohlbrugge uit Amsterdam bezoeken die eigener beweging illegaal naar Zwitserland gereisd was met stukken die haar door H. M. van Randwijk, hoofdredacteur van het illegale *Vrij Nederland*, ter hand waren gesteld. Mej. Kohlbrugge keerde, weer illegaal, naar Nederland terug met de afspraak dat zij twee van Visser 't Hoofts relaties: mr. G. H. Slotemaker de Bruïne en N. Stufkens, zou vragen in bezet gebied een rapporterend centrum te vormen. Inderdaad, Slotemaker en Stufkens verzamelden tal van stukken die door een Amsterdamse fotograaf, de OD'er W. Prins, gemicrofilmd werden. De microfilms werden verstoep in de banden van wetenschappelijke boeken die naar een met Visser 't Hooft afgesproken adres in Zwitserland gestuurd werden. Aldus kwamen in de periode zomer '42-zomer '43 ca. 100 stukken in Genève aan. Daarnaast zond Visser 't Hooft enkele malen illegale boodschappers naar Nederland, van wie de predikantszoon Joop Bartels de belangrijkste was.

Toen nu Bartels omstreeks september '43 voor de eerste maal tot bezet Nederland doordrong, zag het er naar uit dat de Zwitserse Weg als verbinding veel frequenter gebruikt zou worden dan tevoren en dat ook de rapportage in betekenis zou toenemen. Weidner, leider van de in hoofdstuk 7 van dit deel genoemde ontsnappings-organisatie '*Dutch-Paris*', had zich op verzoek van Visser 't Hooft bereid verklaard een aparte 'lijn' naar Nederland op te bouwen: daarlangs werden van eind oktober '43 af op zijn minst elke veertien dagen stukken gewisseld. Voorts hadden Slotemaker en Stufkens in bezet gebied een 'Politieke Commissie' gevormd, bestaande uit henzelf, van Randwijk en mr. J. Cramer, redacteur van *Vrij Nederland* – een commissie waaruit mej. Kohlbrugge geweerd was. Haar mening nu dat de voorlichting welke de Politieke Commissie via Genève aan Londen gaf, laakbaar eenzijdig was, droeg er toe bij dat Six, chef-staf van de OD, begin oktober '43 aan de fotograaf Prins opdracht liet geven, hem tersluiks kopieën te verschaffen van alle stukken die in het kader van de Zwitserse Weg tussen bezet gebied en Genève gewisseld werden – niet de rapporten alleen, maar ook bijvoorbeeld de particuliere correspondentie tussen de Politieke Commissie en Visser 't Hooft. Die 'spionage op de Zwitserse Weg', die maandenlang voortgezet werd, kwam in april '44 aan het daglicht, doordat Prins, ter zake ondervraagd door een andere redacteur van *Vrij Nederland*, mr. A. H. van